

В статье рассмотрены вопросы, посвященные оценки состояния сети интернет в регионах Украины. Проведен анализ наличия интернет-магазинов на территории государства, а также структурный анализ пользователей Интернет в регионах страны.

Questions are considered in the article, devoted estimations of sostayaniya network the internet in the regions of Ukraine. The analysis of presence of internet-shops is conducted on territories of the state, and also structural analysis of users the Internet in the regions of country.

Рецензент канд. економ. наук, Л. І. Гладенко

УДК 658 (477.44) 664.6/7

В. І. Чорнодон, І. В. Мельник

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ПЛОДОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вінницька область є одним з лідерів за обсягами переробки плодово-ягідної продукції, оскільки саме на Вінниччині розташовано цілий ряд потужних підприємств галузі.

На розвиток плодопродуктового підкомплексу впливають різні чинники, які за своєю сутністю поділяються на природні, виробничо-технологічні, організаційні, фінансово-економічні, соціальні та ін. Беззаперечною умовою ефективного розвитку підкомплексу є наявність достатньої кількості високоякісної сировини для переробки, забезпечення чого вимагає ефективного функціонування виробничої сфери, зокрема вирощування високопродуктивних сортів плодових і ягідних культур. В даному контексті набуває актуальності питання реалізації стратегії інноваційного розвитку, проблема визначення й обґрунтування ефективних джерел фінансового забезпечення її реалізації.

Питання щодо функціонування плодопродуктового підкомплексу розглядали в своїх працях: Барабаш Л. О. [10], Єрмаков О. Ю. [3], Кондратенко П. В. [10], Рудьєв В. А. [9], Шестопаль О. М. [10]. та ін. Дослідження ефективного розвитку переробних підприємств — виробників сокової продукції проводили: Гагаріна А. [1], Ковпак К. [4], Музиченко О. [5], Портна К. [7], Чернявська І. [8], Шмідт Т. [11] та інші науковці.

Метою написання даної статті є оцінка сучасних тенденцій розвитку переробних підприємств на ринку сокової продукції та визначення місця і ролі підприємств, що представляють Вінницьку область в даній галузі, обґрунтування перспектив їх розвитку.

В останні роки спостерігається посилення зацікавленості зарубіжних підприємців до вкладання коштів у сферу промислового перероблення плодів і ягід шляхом створення спільних підприємств. Відтак відчутно зростає пропозиція цієї продукції. Про це переконливо свідчить досвід функціонування спільних підприємств з виробництва та промислового перероблення плодів і ягід у Вінницькій, Тернопільській, Львівській областях, Автономній Республіці Крим [2].

Саме на Вінниччині функціонує одне з найбільших у Європі переробних підприємств, що здійснює виробництво високоякісних концентрованих соків, пюре, свіжозаморожених ягід і фруктів, фруктових наповнювачів для молочної та кондитерської промисловості ТОВ “Агрона Фрут-Україна” (в минулому СУАП “Поділля-ОБСТ”), ТОВ “Вік”, ВАТ “Вінницький завод фруктових концентратів і вин” ВАТ “Вінні-Фрут”, ПП “Надія-В”, “Пфаннер Бар”, ТОВ Агрофірма “Садко” і ряд інших консервних заводів у районах області, які на жаль в період світової фінансової кризи вимушені були призупинити своє виробництво, але з оптимізмом дивляться в майбутнє. Всі продукти переробки плодів та ягід можна умовно поділити на дві основні групи: проміжна продукція (так звані напівфабрикати, які ще потребують додаткової обробки чи використовуються для подальшої переробки) та безпосередньо готова до споживання кінцева продукція. До останньої належать, у першу чергу, вже згадувані різноманітні повидла, джеми, конфітюри, сиропи тощо.

Переробні підприємства виготовляють також заморожену та асептичну ягоду. Заморожування — оптимальний спосіб зберігання такого швидкопсувного виду продукції, як ягоди. В заморожених ягодах зберігається до 98 % мінералів і вітамінів. Технологія швидкого заморожування не передбачає використання барвників і консервантів, тому заморожені ягоди — не лише смачний і корисний продукт, а й цілком безпечний для дитячого харчування. Крім того, ягоди можуть зберігатися за температури -18°C до 1 року, не втрачаючи при цьому корисних властивостей.

Основою для виробництва соків і дитячого харчування є плодово-ягідні концентровані соки та пюре. Пюре являє собою перетерту через сито м'якоть плодів або ягід, яка пройшла термічну обробку. Концентрований сік — ще один з видів зберігання плодово-ягідної продукції. На основі сокових концентратів виготовляють свою продукцію виробники соків шляхом відновлення соку додаванням до концентрату води.

Крім того, на базі соків виготовляється і ряд лікерів і безалкогольних напоїв — солодкі газовані води. Концентровані соки виготовляють з яблук, малини, вишень, смородини, суниці, чорниці й ін. Перелік видів плодово-ягідного пюре ще ширший. Одним із застосовуваних способів зберігання нині є асептика, коли стерильна ягода запаковується в стерильну тару при додержанні спеціальної технології, визначеного температурного режиму. Такий вид обробки дає змогу зберігати асептичну ягідну сировину близько 1 року за температури 5-7 °С.

Ринок переробки плодово-ягідної продукції в Вінницькій області динамічно розвивається, що сприятиме, відповідно, зростанню попиту на фрукти й ягоди та подальшому збільшенню обсягів їхнього виробництва. За даними Проекту аграрного маркетингу, частка соків у зовнішній торгівлі України продуктами переробки овочів, плодів та інших частин рослин складає близько 60 %. Найбільша частка в експорті соків належить яблучному соку.

Активному розвитку плодoperеробної промисловості сприяє наявність сировинної бази. Поділля ще з ХІХ-го століття є одним з найрозвинутіших осередків промислового садівництва, особливо славалося воно виробництвом сухофруктів. До речі ця продукція вже тоді мала вихід на європейський ринок. І в даний час Вінниччина є центром промислового садівництва країни. Її частка у валовому зборі плодів і ягід в окремі роки досягала 12-17 % (а частка в площі сільськогосподарських угідь — 5 %).

Фінансове забезпечення розвитку садівництва на інноваційній основі вимагає системного формування стабільних джерел інвестицій на створення (відтворення) багаторічних насаджень, серед яких основними мають бути внутрішньогалузеві нагромадження, пільгові банківські кредити на створення інтенсивних садів, іноземні та приватні інвестиції, формування амортизаційного фонду (на основі амортизаційних відрахувань з балансової

вартості багаторічних насаджень). Поряд з фіскальним (податковим) методом амортизації назріла потреба відновити хоча б на 15-20 років систему пропорційної амортизації цих основних засобів виробництва за нормами, що встановлені в 1991 році та найповніше відповідають теоретичним засадам відтворення вказаного основного капіталу [10].

Все більшого розповсюдження набуває імпорт переробленої плодово-ягідної продукції Вінниччини (табл. 1).

Таблиця 1

Імпорт переробленої плодово-овочевої підприємствами Вінницької області у 2008-2009 рр.

Найменування	2008 р.		2009 р.		Відхилення, %	
	Кількість, т	Вартість, тис. дол. США	Кількість, т	тис. дол. США	Кількість, т	тис. дол. США
1. Томати, приготовлені або консервовані без додання оцту чи оцтової кислоти:	358,6	376,3	323,8	356,5	-9,70 %	-5,27 %
2. Варення, джеми, плодів желе, мармелад, плодів або горіхові пюре, плодів або горіхові пасти, одержані шляхом теплової обробки, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин:	548,2	348,4	461,8	582,1	-15,76 %	67,05 %
3. Плоди, горіхи та інші їстівні частини рослин, приготовлені або консервовані іншим способом, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин або спирту, в іншому місці не зазначені:	243,6	329,2	321,9	467,7	32,15 %	42,05 %
4. Соки з плодів (включаючи виноградне сушло) або соки овочеві, незброжені та без додання спирту, з доданням або без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин:	8712,1	12073,1	1730,4	3935,7	-80,14 %	-67,40 %
Всього	98624,1	13127,1	2837,9	5341,9	-71,23 %	-59,31 %

Проте, як свідчать наведені дані табл. 1, відбувається скорочення імпортованої плодово-овочевої продукції у 2009 р. в

порівнянні з 2008 р. на 71,23 % у кг та на 59,31 % у тис. дол. США. І на це скорочення значною мірою вплинуло скорочення імпорту соків з плодів у кг на 80,14 % та на 67,40 % у тис. дол. США.

Найпотужніший індустрийний плацдарм розміщений в Миколаївській, Одеській та Дніпропетровській областях (табл. 2).

Таблиця 2

Об'єм виробництва соків та сокової продукції по регіонам, 2008-2009 р.

Область	Об'єм 2008 рік, тонн	Об'єм 2009 рік, тонн	Приріст 2009/2008, %
Україна	1067276	735828	45
АР Крим	9342	6342	47
Вінницька	82960	56291	47
Волинська	1854	1596	16
Дніпропетровська	114809	83211	38
Донецька	3006	1683	79
Житомирська	19247	15176	27
Закарпатська	42069	31906	32
Запорізька	22	532	0
Івано-Франківська	827	510	62
Київська	1445	815	77
Кіровоградська	0	1	0
Луганська	115	75	53
Львівська	13635	7312	86
Миколаївська	489758	289566	69
Одеська	220079	202856	9
Полтавська	56	54	4
Рівненська	5222	4327	21
Тернопільська	7673	6703	15
Харківська	4870	2084	134
Херсонська	8137	4877	67
Хмельницька	16879	7842	115
Черкаська	3342	2006	67
Чернівецька	15147	4797	216
Чернігівська	6779	5260	29
м. Київ	3	6	0

На географічній соковій карті України (рис. 1) чітко видно “гарячі точки” виробництва, де сконцентровані об'єднання, підприємства та сировинні плантації, які належать флагманам ринку, Вінницька область виготовляє сокової продукції — 8 % загального обсягу по Україні.

З переходом до ринкових відносин змінились засади формування плодопродуктового підкомплексу. Якщо раніше він форму-

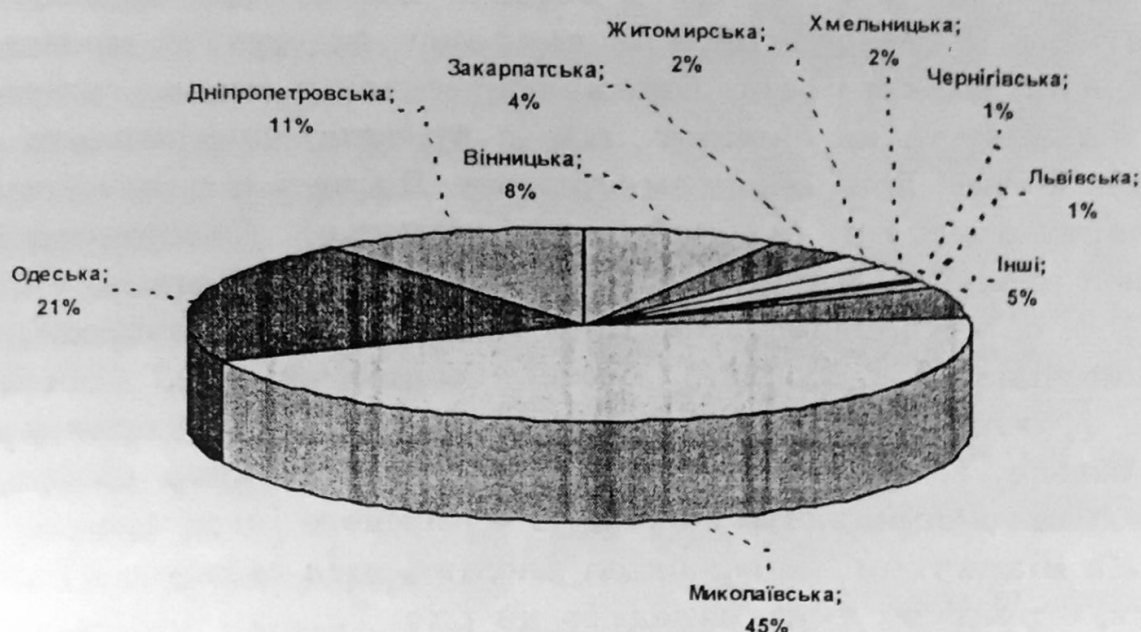

Рис. 1. Регіональний розподіл виробництва соків, нектарів, напоїв, морсів, 2009 р.

вався переважно на основі державних закупівель плодів та ягід, то за ринкових умов суб'єкти підприємницької діяльності вільні як у виборі виробничого напрямку господарювання, так і партнерів.

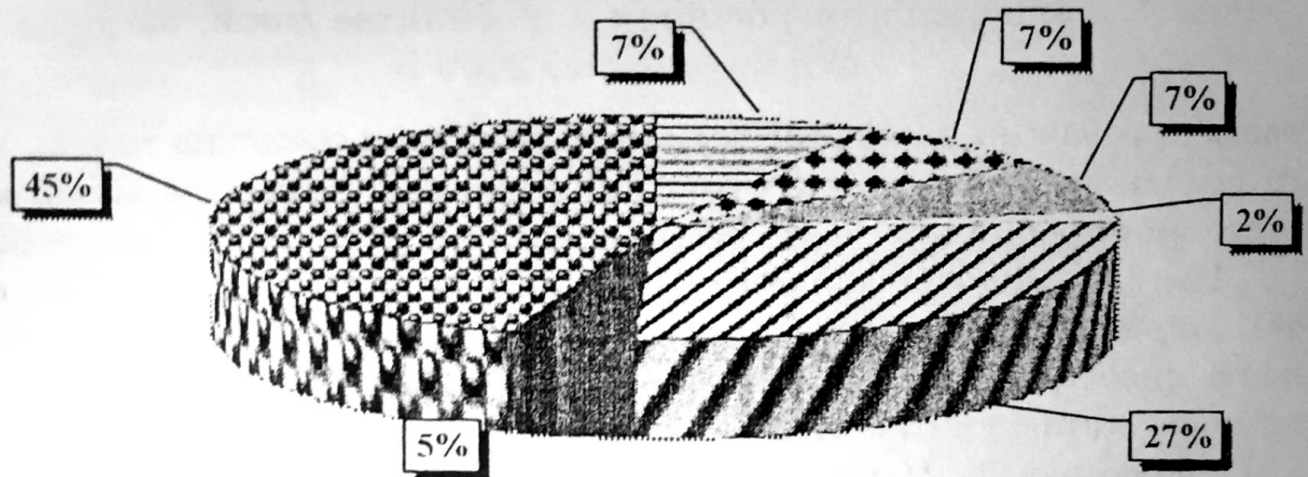
Нині є потреба в розширенні сировинних зон, а відтак до збільшення транспортних витрат. Приміром, найбільше в області переробне підприємство "Поділля-ОБСТ" закуповує сировину не лише у Вінницькій, а й в Житомирській, Хмельницькій, Черкаській, Миколаївській та Київській областях (всього близько 100 господарств).

Варто відзначити, що виробничі зв'язки у підкомплексі й раніше характеризувались розбалансованістю, зокрема через прояви монополізму особливо з боку переробних підприємств і оптової торгівлі. Негативні процеси в підкомплексі значно погіршилися в економічній ситуації, що склалась внаслідок лібералізації цін, великого диспаритету їх на сільськогосподарську і промислову продукцію, зниження платоспроможного попиту населення на плоди, ягоди та продукти їх промислової переробки. Це призвело до занепаду сировинних зон переробних підприємств, зменшення виробництва плодів, ягід і продуктів їх промислової переробки. Проблемними питаннями функціонування плодопродуктового підкомплексу в сучасних умовах є удосконалення відносин обміну. Це стосується розподілу доходів між сільським господарством та суміжними галузями АПК.

Позитивним є те, що в області все більше проявляється тенденція зростання обсягів експорту продуктів промислової переробки плодів і ягід. Вінниччина завжди значну частку плодів направляла на експорт. Але з втратою зовнішнього ринку плодів в Росії його обсяг зменшився. Лише в останні роки стан експорту продукції переробки поліпшується. Головними імпортерами продукції є Росія, Австрія, Німеччина, Латвія.

В т. ч. 8 підприємств асоціації "Вінницяплодоовочпром", 5 облспоживспілки, 5 — асоціації "Вінницяпродтовари", ВАТ "Вінницький завод фруктових концентратів і вин", 3 міжгосподарських консервних заводи, 18 цехів і заводів сільськогосподарських підприємств, 3 спільних підприємства за участю іноземного інвестора.

На Вінниччині переробкою плодів і ягід зайнято 67 підприємств, структуру яких наведено на рис. 2.

- "Вінницяплодоовочпром" - 5
- ▣ Облспоживспілка - 5
- "Вінницяпродтовари" - 5
- ВАТ "Вінницький завод фруктових концентратів і вин" - 1
- ▣ Цехи і заводи сільськогосподарських підприємств - 18
- Спільні підприємства за участю іноземного інвестора - 3
- ▣ Інші приватні підприємства - 30

Рис. 2. Підприємства, що здійснюють переробку плодів та ягід на Вінниччині у 2009 р.

Потужності підприємств консервної промисловості можуть забезпечувати виробництво 280,6 куб. плодоовочевих консервів. Найбільші потужності переробки плодів і ягід зосереджені в

СУАП “Поділля-ОБСТ” — 381 тис. т. Варто підкреслити, що в останні роки завдяки функціонуванню спільних підприємств формується великий стабільний попит на плоди і ягоди, що є основною передумовою збільшення обсягів її пропозиції. Спільні підприємства частково інвестують виробництво плодів і ягід шляхом надання технічних кредитів, що є вигідним для товаровиробників. Приміром, в 2008 р. приватному садівницькому підприємству “Агрофірма “Строїнці” був наданий безвідсотковий кредит на суму 242 тис. грн. у вигляді паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту багаторічних насаджень від хвороб і шкідників, добрив та у вигляді розсади суниці на давальницьких умовах на суму 95 тис. грн. (без ПДВ).

Протягом 2007-2009 рр. структура і асортимент виробництва продукції промислової переробки плодів і ягід значно змінилися. Різко скоротилися обсяги виробництва варення, компотів, джемів, яблучного соку, фруктових напоїв. Головною причиною є низький попит на цю продукцію. Натомість зросли обсяги виробництва повидла, дитячих фруктових соків, особливо, концентрованих фруктових соків у великій тарі, які мають широкий ринок збуту. В 2009 р. розпочато виробництво фруктових наповнювачів для молочної і кондитерської промисловості.

Найстійкішу позицію на ринку мають лише ті підприємства, які активно залучають кошти вітчизняних та іноземних інвесторів і банківські кредити, зокрема СП “Пфанер-Бар”, Калинівський міжгосподарський консервний завод, СП “Поділля-ОБСТ”, ВАТ “Вінницький завод фруктових концентратів, ВАТ “Вінніфрут”. Продукція їх відзначається високою конкурентоспроможністю як на вітчизняному, так і на міжнародному ринках.

Економічній ефективності діяльності плодопереробних підприємств Вінницької області, 2007-2009 рр. сприяла ефективна інвестиційна політика. Приміром, протягом 2006-2009 рр. в область надійшло прямих іноземних інвестицій в обсязі близько 23 млн. дол. США. Найбільші суми інвестицій (71,4 %) надійшли на спільні українсько-австрійські підприємства “Поділля-ОБСТ” і “Пфанер-Бар”. Водночас переважна більшість підприємств невеликої потужності потребують термінового залучення коштів з метою технічного переозброєння виробництва.

Протягом останніх років на ринку України та Вінниччини зокрема спостерігається постійне зростання попиту на плодово-

ягідну продукцію, передусім, як з боку переробних підприємств, так і спричинене збільшенням обсягів споживання цієї групи продуктів населенням. Так, починаючи з 2001р., до початку 2008 р. споживання фруктів, ягід і винограду жителями Вінниччини зросло з 19,4 кг на одну особу на рік до 38,9 кг, тобто більш ніж у 2 рази. Слід зазначити, що ця позитивна тенденція була, крім того, одним з індикаторів підвищення рівня життя населення Вінниччини [11, с. 121].

Отже, одним з актуальніших завдань є створення стабільних сировинних зон і налагодження взаємовигідних економічних зв'язків переробних підприємств з товаровиробниками плодово-ягідної продукції. Варто відзначити, що зі збільшенням попиту на сировину посилюється й попит на садивний матеріал плодкових і ягідних культур.

Одним з найперспективніших напрямків розвитку промислового виробництва є формування нових організаційних структур, особливо ефективним серед яких є їх формування на основі орендних відносин, передусім, шляхом оренди плодопереробними підприємствами, не лише землі та матеріально-технічних засобів, а й багаторічних насаджень. Діяльність переробних підприємств плодощового підкомплексу в сучасних умовах вимагає здійснення агропромислової інтеграції з метою забезпечення виробництва необхідними ресурсами для випуску конкурентоспроможної продукції за якісними та вартісними показниками.

Подальші дослідження проблеми функціонування плодощового підкомплексу мають бути спрямовані в площину організації кластерної моделі розвитку із залученням провідних науково-дослідницьких установ до її реалізації.

Література

1. Гагаріна А. Соковий напор // Продукти & інгредієнти. — 2008. — № 6. — С. 44-46.
2. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року. — К., 2008. — 76 с.
3. Ермаков А. Е. Развитие и эффективность садоводческих предприятий разных форм хозяйствования. — К., 1997. — 292 с.
4. Ковпак К. Сочельник // Бізнес. — 2007. — № 21. — С. 121-128.
5. Музиченко О. Сокова терапія // Галицькі контракти. — 2006. — № 17-18. — С. 32-34.

6. Поддубный В. И. Долгий путь PepsiCo в Украину прошел через "Сандору" // Фондовый рынок. — 2007. — № 27. — С. 18-23.
7. Портна К. Соковижималки // Контракты. — 2007. — № 14. — С. 44-45.
8. Чернявська І. Соковий бум // Інвестгазета. — 2010. — № 24. — С. 38-39.
9. Рульев В. А. Конкуентоспроможність плодів і ягід. — Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2007. — 315 с.
10. Шестопаль О. М., Кондратенко П. В., Барабаш Л. О. Теоретико-методологічні основи (нова парадигма) та складові Національної програми поступу промислового садівництва України: макрогалузевий аспект. — К.: ННЦ ІАЕ, 2008. — 140 с.
11. Шмідт Т. В. В собственном соку // Бізнес. — 2010. — № 13. — С. 121-124.

Резюме

Автори розглядають економічний розвиток суб'єктів господарювання в регіонних умовах.

Авторы рассматривают экономическое развитие субъектов хозяйствования в региональных условиях.

Authors examine economic development of management subjects in region terms.

Рецензент доктор економ. наук, старш. наук. співр. П. А. Стецюк

УДК 336.14

С. Я. Волковнікова

ОСОБЛИВОСТІ КОШТОРИСНОГО ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Ключові слова: кошторис, бюджет, фінанси установи.

Виділення коштів з бюджету на забезпечення діяльності апарату законодавчої та виконавчої влади, управління, суду й прокуратури, обороноздатності країни, на утримання соціально-культурної сфери, а також державних та комунальних підприємств, установ та організацій, які не мають своїх доходів (бюджетних установ), здійснюється шляхом кошторисно-бюджетного фінансування.